

ความคิดเห็นที่มีต่อการผลิตมะยงชิดนครนายกของเกษตรกร
ในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

Farmers' Opinions toward Mayongchid Nakhon Nayok Cultivation in
Mueang Nakhon, Nayok District, Nakhon Nayok Province

รัตมณี นาคคล้าย¹ พัชราวดี ศรีบุญเรือง^{1,*} และ พิชัย ทองดีเลิศ¹

Ratmanee Nakklay¹, Patcharavadee Sriboonruang^{1,*} and Pichai Tongdeelert¹

¹ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ Department Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok 10900

รับเรื่อง: 5 พฤศจิกายน 2562 Received: 5 November 2019

ปรับแก้ไข: 28 มกราคม 2563 Revised: 28 January 2020

รับตีพิมพ์: 20 กุมภาพันธ์ 2563 Accepted: 20 February 2020

* Corresponding author: fagrpsds@ku.ac.th

ABSTRACT: The objectives of this research were to study 1) demographic factor, economic factors of farmers in Mueang Nakhon Nayok District, 2) the opinion toward Mayongchid cultivation, and 3) The relationship between economic factors with Mayongchid cultivation in Mueang Nakhon Nayok district, Nakhon Nayok province. The sample sizes consisted of 289 Mayongchid farmers by accidental random sampling. Data were collected by interview schedule. Statistical analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum, maximum and Chi-square to test the hypothesis. Results of this research found that most farmers were male with an average age of 55.92 years old, attained no formal education to primary school, number of the household member were 3–4 people and average experience 11.83 years. The average area of Mayongchid cultivation was 2.33 Rai. The average expense was 1,508.78 Baht/Rai/year. Their used own finances. In the year 2018, the average yield of Mayongchid was 25.27 kg/Rai. The average income of Mayongchid plantation was 4,138.87 Baht/Rai/year. The overall of the economic factors that related to the Mayongchid planting and the opinions about planting Mayongchid of farmers in the preparation varieties, harvesting, marketing and sales were at the high level. The Mayongchid planting trends was at the moderate. Economic factors related to Mayongchid planting of farmers include planting area, product, the cost of planting, and number of labor level at 0.01 of significance.

Keywords: Mayongchid, Nakhon Nayok, farmer's opinions, planting of Mayongchid

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอเมืองนครนายก 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกมะยงชิด และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจกับการปลูกมะยงชิดในพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 289 ราย สุ่มตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบลโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าไคสแควร์ ผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.92 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวนสมาชิกครัวเรือน 3-4 คน ประสบการณ์ในการปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 11.83 ปี จำนวนพื้นที่ปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 2.33 ไร่ ต้นทุนในการปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 1,508.78 บาทต่อไร่ต่อปี ใช้เงินทุนของตนเอง ในปี 2561 มีปริมาณผลผลิตจากการปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 25.27 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้จากการจำหน่ายเฉลี่ย 4,138.87 บาทต่อไร่ต่อปี ในภาพรวมของปัจจัยเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกมะยงชิด และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกมะยงชิดของเกษตรกรในด้านการเตรียมพันธุ์ การเก็บเกี่ยว การตลาดและการจำหน่ายอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวโน้มการปลูกมะยงชิดอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกมะยงชิดของเกษตรกร ได้แก่ พื้นที่ปลูก จำนวนผลผลิต ต้นทุนในการปลูก และแหล่งเงินทุน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ: มะยงชิด, นครนายก, ความคิดเห็นของเกษตรกร, การปลูกมะยงชิด

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตผลไม้เมืองร้อน (Tropical fruits) ที่สำคัญในระดับโลกเนื่องจากประเทศไทยมีสภาพภูมิศาสตร์และสภาพอากาศที่เอื้อต่อการผลิตผลไม้หลากหลายชนิด ในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยส่งเสริมการผลิตผลไม้ในประเทศ ให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานและสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และตรงตามความต้องการของตลาด เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของผลไม้เมืองร้อนของประเทศไทย เป็นที่ยอมรับในด้านรูปทรง กลิ่น รสชาติ และสีส้ม นอกเหนือจากทุเรียน ยังมีผลไม้ชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นอย่างดี คือ “มะยงชิด” ลักษณะเด่นเฉพาะของมะยงชิดนอกเหนือรสชาติที่หวานอมเปรี้ยว มีเนื้อหนา เมล็ดเล็กมากหรือเมล็ดลีบ ผลใหญ่ มีรูปทรง และผิวสีเหลืองอมส้ม เป็นการดึงดูดใจให้เกิดการอยากซื้อแก่ผู้ที่พบเห็น แหล่งผลิตมะยงชิดที่รับบริการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (Thai Geographical Indication: GI) ที่สำคัญแห่งหนึ่ง คือจังหวัดนครนายก

มะยงชิดนับเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดนครนายก และมีสายพันธุ์มะยงชิด เช่น พันธุ์ทุลเกล้า พันธุ์ท่าด่าน พันธุ์ชิดสาริกา พันธุ์ทุลถวาย และพันธุ์ชิดสง่า เป็นต้น ลักษณะเด่นของพื้นที่ คือ ดินร่วนปนทรายและมีฤดูฝนสลับกับฤดูแล้ง (อากาศหนาวและร้อน) ที่เด่นชัด ทำให้ผลมะยงชิดมีรสชาติหวานอมเปรี้ยว ผลใหญ่รูปไข่ เนื้อหนาและแน่น ผิวสีเหลืองอมส้ม สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้เกษตรกรในจังหวัดเป็นอย่างมาก (Office of Commercial Affairs Nakhonnayok, 2019)

ด้านราคา มะยงชิดที่จำหน่ายมีแนวโน้มสูงมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2560-2561 แพงที่สุดแบ่งตามเกรดคือ ผลใหญ่ เบอร์ 1 กิโลกรัมละ 300-400 บาท ผลกลาง เบอร์ 2 กิโลกรัมละ 200-300 บาท ผลเล็ก เบอร์ 3 กิโลกรัมละ 150-200 บาท ผลที่ตำหนิหรือตกเกรดสามารถจำหน่ายในราคา 60-100 บาท และมีแนวโน้มว่าราคาจะสูงมากขึ้นและยังเป็นที่ต้องการของตลาด

ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 มะยงชิดสามารถให้ผลผลิต 1,302 ตัน เฉลี่ยต่อไร่ 105 กิโลกรัม/ไร่ (Mueang Nakhonnayok District Agricultural Extension Office, 2019) ทั้งนี้ เกษตรกรยังคงพึ่งพาสภาพอากาศ และธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อยในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมาทำให้ผลมะยงชิดไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร มีปริมาณผลผลิตน้อยส่งผลทำให้เกษตรกรบางรายเปลี่ยนไปปลูกไม้ผลชนิดอื่น แม้ราคามะยงชิดจะมีราคาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังไม่เพียงพอต่อรายได้ของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่จำกัดและไม่เพียงพอต่อการปลูกมะยงชิดในเชิงการค้า

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการผลิตมะยงชิดนครนายกของเกษตรกรในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ลักษณะการดูแลที่ซับซ้อนผนวกกับปัญหาสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้ผลผลิตตกต่ำส่งผลให้การลงทุนในการปลูกมะยงชิดเพิ่มมากขึ้น จึงศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกมะยงชิดนครนายกเป็นไปในทิศทางใด ในอนาคตแนวโน้มเกษตรกรจะเพาะปลูกมะยงชิดต่อไปหรือเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกไม้ผลชนิดอื่น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบไปสู่การวางแผนในการพัฒนาการผลิตมะยงชิดที่มีประสิทธิภาพ และนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะยงชิดในพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก และพื้นที่อื่นต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ปลูกมะยงชิดที่เป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพรองในพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีตำบลทั้งหมด 12 ตำบล จำนวนเกษตรกรทั้งสิ้น 1,030 ราย คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (Niyamangkoon, 2013) ได้เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 289 ราย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดสุ่มแบบสัดส่วน และวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 289 ราย ได้แก่ 1) ตำบลท่าช้าง 27 ราย 2) ตำบลบ้านใหญ่ 1 ราย 3) ตำบลวังกระโจม 2 ราย 4) ตำบลท่าทราย 62 ราย 5) ตำบลดอนยอ 34 ราย 6) ตำบลศรีจุฬา 3 ราย 7) ตำบลดงละคร 28 ราย 8) ตำบลศรีนาวา 4 ราย 9) ตำบลสาริกา 48 ราย 10) ตำบลหินตั้ง 15 ราย 11) ตำบลเขาพระ 13 ราย และ 12) ตำบลพรหมณี 52 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (Open-ended question) และคำถามปลายปิด (Closed question) โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล 2) ปัจจัยพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ และ 3) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกมะยงชิดในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary data) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารประกอบด้วยหนังสือ/เอกสารทางวิชาการ วารสาร และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสัมภาษณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดอยู่ในช่วงเวลาเก็บข้อมูลเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2561 ถึง เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2562 พื้นที่อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายกได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 289 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยนำเสนอเครื่องมือต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติในการ

วิเคราะห์ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และการวิจัยในครั้งนี้ได้ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการทดลองและวิจารณ์

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.2) อายุระหว่าง 42-55 ปี และจบระดับ

การศึกษาในชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 41.2) ดำเนินอาชีพหลักเป็นเกษตรกร (ร้อยละ 56.4) โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ 3-4 คน (ร้อยละ 55.7) และประสบการณ์ในการปลูกมะขงชิดอยู่ในช่วง 2-14 ปี (ร้อยละ 71.3) ซึ่งสอดคล้องกับ Singthong (2008) เรื่องการผลิตมะปรางของเกษตรกรในจังหวัดนครนายก พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะขงชิดในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เกษตรกรเป็นผู้สูงอายุ จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษา ดังแสดงใน Table 1

Table 1 Number and percent of personal factors of Mayongchid farmers in Mueang Nakhon Nayok district, Nakhon Nayok province

		(n=289)	
Personal factors of Mayongchid farmers		Number	Percent
Gender			
Male		148	51.2
Female		141	48.8
Age (years)			
28-41 years old		17	5.9
42-55 years old		123	42.6
56-69 years old		121	41.9
70-81 years old		28	9.6
Mean = 55.92 years old Min. = 28 years old Max. = 81 years old			
Educational level			
No formal education to primary school		119	41.2
Secondary school or high school		90	31.1
Bachelor's degree or higher than Bachelor's degree		80	27.7
Occupation			
Agriculturist		163	56.4
Government officials		25	8.7
Company employee		18	6.2
Others (Business Owner, Self-employed, Housewife, Retired government official)		83	28.7

Table 1 Continue

Personal factors of Mayongchid farmers	Number	Percent
Number of the household member		
1-2 people	68	23.5
3-4 people	161	55.7
5-6 people	45	15.6
Equal or more than 7 people	15	5.2
Mayongchid planting experience		
2-14 years	206	71.3
15-27 years	70	24.2
28-40 years	13	4.5
Mean = 11.83 years old Min. = 2 years old Max. = 40 years old		

ข้อมูลปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่ปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 2.33 ไร่ (ร้อยละ 75.4) ปี พ.ศ. 2561 เกษตรกรมีจำนวนผลผลิตจากการปลูกมะยงชิด คือ 25.27 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี (ร้อยละ 41.2) รายได้จากการจำหน่ายเฉลี่ย 4,138.87 บาทต่อไร่ต่อปี (ร้อยละ 53.6) และใช้ต้นทุนในการปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 1,508.78 บาทต่อไร่ต่อปี (ร้อยละ 94.1) เกษตรกรมีแรงงานครัวเรือน 2 คน (ร้อยละ 48.8) เป็นลักษณะสามี ภรรยาหรือครอบครัวขนาดเล็ก และส่วนใหญ่ไม่มี

การจ้างแรงงานภายนอก (ร้อยละ 79.6) ใช้แหล่งเงินทุนจากเงินตัวเองในการปลูกมะยงชิด (ร้อยละ 92.7) สอดคล้องกับ Sonklin (2011) เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดในจังหวัดนครนายก พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดมีการใช้แรงงานในครอบครัว (ร้อยละ 91.61) เกินครึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกมะยงชิด 1-5 ไร่ ส่วนใหญ่แหล่งเงินทุนทำการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาเป็นเงินทุนของตนเองทั้งหมด ดังแสดงใน Table 2

Table 2 Number and percent of economic factors of Mayongchid farmers in Mueang Nakhon Nayok district, Nakhon Nayok province

(n=289)

Economic factors of Mayongchid farmers	Number	Percent
Mayongchid planting area		
1-2 rais	218	75.4
3-4 rais	44	15.3
5-6 rais	14	4.8
Equal or more than 7 rais	13	4.5
Mean = 2.33 rais Min. = 1 rais Max. = 23 rais		

Table 2 Continue

Economic factors of Mayongchid farmers	Number	Percent
Products from planting Mayongchid		
No productivity	60	20.8
1–20 kg/rai/year	119	41.2
21–40 kg/rai/year	79	27.3
41 kg/rai/year or more	31	10.7
Mean = 25.27 kg/rai/year Min. = 0 kg/rai/year Max. = 500 kg/rai/year		
Income from selling Mayongchid products		
No income	134	46.4
1–5,000 Baht/rai/year	86	29.8
5,001–10,000 Baht/rai/year	34	11.8
10,001–15,000 Baht/rai/year	21	7.2
15,001 Baht/rai/year or more	14	4.8
Mean = 4,138 Baht/rai/year Min. = 0 Baht/rai/year Max. = 75,000 Baht/rai/year		
The cost of Mayongchid planting		
No investment	4	1.4
1–5,000 Baht/rai/year	272	94.1
5,001 Baht/rai/year or more	13	4.5
Mean = 1,508.78 Baht/rai/year Min. = 0 Baht/rai/year Max. = 12,000 Baht/rai/year		
Number of the household labor		
No labor	3	1.1
1 person	103	35.6
2 people	141	48.8
3 people	42	14.5
Number of hire labor		
No labor	230	79.6
1 person	29	10.0
2 persons	25	8.7
Equal or more than 3 people	5	1.7
Funding source to planting Mayongchid		
None loan	268	92.7
Loan	21	7.3

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกมะยงชิดในพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก

โดยภาพรวม เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการปลูกมะยงชิดในพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก (Table 3) โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.62) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกมะยงชิด ด้านการเตรียมพันธุ์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.98) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญด้านเตรียมพันธุ์ในการใช้ต้นพันธุ์ที่มีลักษณะแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรคและแมลงรบกวน (ร้อยละ 95.8) ทั้งนี้ เกษตรกรยังเล็งเห็นว่ามะยงชิดเป็นไม้ผลที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษและสำคัญต่อจังหวัดนครนายก จึงจำเป็นต้องดูแลตั้งแต่การเตรียมพันธุ์ในการปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ผลผลิตสูง ปราศจากโรคและแมลงรบกวน ส่งผลให้ผลผลิตมีรสชาติอร่อย และเป็นเอกลักษณ์ของมะยงชิดจังหวัดนครนายก สอดคล้องกับ Department of Intellectual Property (2019) ที่รายงานว่ ต้นพันธุ์ที่มีคุณภาพในจังหวัดนครนายก มีลักษณะแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรค แมลงรบกวน โดยมีการทำในวัสดุเพาะชำอย่างน้อย 2-3 เดือน

ด้านการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.83) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวเมื่อมะยงชิดสุก คือ ผิวจะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลืองอมส้ม (ร้อยละ 97.2) ซึ่งเป็นระยะที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวจะให้รสชาติที่อร่อย ไม่เปรี้ยวจนเกินไป เนื้อสัมผัสเป็นไปตามมาตรฐานมะยงชิดนครนายก ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวมะยงชิดที่อายุการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม คือ 75-80 วัน นับจากวันที่เริ่มแทงช่อดอก และหากอายุเกิน 90 วัน จะไม่เหมาะแก่การที่จะบริโภค (ร้อยละ 88.6) เนื่องจากระยะเวลาที่กำหนดจะเป็นช่วงที่มะยงชิดอร่อยมากที่สุด และเพื่อรักษามาตรฐานให้ผู้บริโภคอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Department of Intellectual Property (2019) ที่รายงานว่ ควรเก็บเกี่ยวเมื่อมะยงชิดสุก ผิวจะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลืองอายุ

การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมคือ 75-80 วัน นับจากวันที่เริ่มแทงช่อดอก และหากอายุเกิน 90 วัน ไม่เหมาะที่จะรับประทาน

ด้านการตลาดและการจำหน่าย เกษตรกรมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.35) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายกับผู้บริโภคโดยตรงในสวนของตนเองหรือพื้นที่ตั้งจำหน่ายเดิมทุกปี (ร้อยละ 70.6) คือ งานมะยงชิดมะปร่างหวาน จังหวัดนครนายก และตามเส้นทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดนครนายก เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าผลผลิตของตนเองเป็นผลผลิตที่มีรสชาติอร่อย เป็นเหตุให้ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางและด้วยผลผลิตที่มีจำนวนจำกัด ทำให้มะยงชิดของจังหวัดนครนายกเป็นที่ต้องการอย่างมาก โดยเกษตรกรมากกว่าครึ่งมีความต้องการบรรจุภัณฑ์/กล่อง ที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย GI “มะยงชิดนครนายก” ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าและราคาให้กับผลผลิตมะยงชิดของนครนายกได้ (ร้อยละ 51.9) โดยแนวโน้มราคาผลมะยงชิดนครนายกสูงขึ้นทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับ Srisaat and Usuwat (2015) ที่รายงานว่ เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดมีการผลิตและจำหน่ายเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าแม่ค้าคนกลาง ทำให้กำหนดราคาได้เต็มที่โดยอ้างอิงจากราคากลางของตลาดแต่ละช่วงและมีแนวโน้มราคาสูงขึ้นทุกปี

ด้านแนวโน้มการปลูก เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.31) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการให้ลูกหลานหรือเยาวชนสืบทอดและอนุรักษ์การปลูกมะยงชิดในจังหวัดนครนายก (ร้อยละ 51.6) เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุสูงวัย จึงยากให้ลูกหลานกลับมารับช่วงต่อในการทำสวนมะยงชิด แต่ทราบดีว่าลูกหลานน้อยคนที่จะกลับมาอยู่ในจังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่ลูกหลานของเกษตรกรศึกษาต่อและอาศัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล แต่เกษตรกรยังคงคาดหวังว่าคนรุ่นใหม่จะเป็นพลังและสามารถพัฒนาการปลูกมะยงชิดให้ดีขึ้นและยังอนุรักษ์ให้สืบต่อไปสู่คนรุ่นหลัง ทั้งนี้ เกษตรกรเริ่มมีการตื่นตัวเรื่องการตลาดออนไลน์มากขึ้นและมีความคิดจะ

จำหน่ายมะยงชิดในตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์ (ร้อยละ 48.1) ลูกหลานจึงเป็นส่วนหนึ่งในการเข้ามาช่วย

พัฒนาการตลาดของมะยงชิดในจังหวัดนครนายกให้เป็นที่รู้จักต่อสังคม

Table 3 Number, percent, mean, standard deviation (SD) and the level of opinion of the farmers on planting of Mayongchid

(n=289)

Farmer's opinion towards Mayongchid planting	Level of opinion*			Mean	SD	Level of opinion
	Low	Moderate	High			
Preparation varieties	0 (0.0)	4 (1.4)	285 (98.6)	2.98	0.117	High
Harvesting	1 (0.3)	47 (16.3)	241 (83.4)	2.83	0.385	High
Marketing and sales	45 (15.6)	99 (34.3)	145 (50.1)	2.35	0.735	High
Planting trends	31 (10.7)	137 (47.4)	121 (41.9)	2.31	0.656	Moderate
Total				2.62	0.281	High

* Low = 1.00–1.66 percent, Moderate = 1.67–2.33 percent, High = 2.34–3.00 percent

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกมะยงชิดของเกษตรกร

ผลผลิตจากการปลูก มีความสัมพันธ์กับการตลาดและการจำหน่าย และแนวโน้มการปลูกมะยงชิด เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดมีจำนวนพื้นที่ปลูกอย่างจำกัด ทำให้ผลผลิตมีจำกัดเช่นกัน ในปี พ.ศ. 2561–2562 สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงบ่อยเป็นปัจจัยหลักในการออกผลของมะยงชิด ส่งผลให้ผลผลิตได้จำนวนน้อยหรือไม่มีผลผลิตจำหน่าย เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดจึงมีความคิดที่จะเปลี่ยนเป็นการทำสวนผสมผสานและทดแทนในการปลูกมะยงชิด ซึ่งผลผลิตจากการปลูกนับว่ามีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกมะยงชิดของเกษตรกร

รายได้จากการจำหน่าย มีความสัมพันธ์กับการเก็บเกี่ยว การตลาดและการจำหน่าย และแนวโน้มการปลูก ในปี พ.ศ. 2562 ราคาผลผลิตมะยงชิดสูงขึ้นถึง 300–400 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากผลกระทบจากมะยงชิดไม่ออกผล ทำให้สินค้าขาดตลาดและมีความต้องการสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผลมะยงชิดที่มาจากจังหวัดอื่นที่ราคาเริ่มต้น 150 บาทต่อกิโลกรัม และมีขนาดที่ใกล้เคียงกัน แต่ด้วยมะยงชิดนครนายกมีรสชาติดีและเนื้อกรอบมากกว่าจังหวัดอื่น ส่งผลให้เกษตรกรหันกลับมาปลูกเพิ่มและจริงจังมากขึ้น การวางแผนแก้ไขปัญหาเรื่องสภาพอากาศที่แปรปรวนโดยภาครัฐประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมช่วยในการลดโอกาสที่ฝนตกช่วงออกช่อดอกของมะยงชิด

และเผื่อระวัง พยากรณ์อากาศล่วงหน้าให้เกษตรกรเตรียมรับมือ

ต้นทุนในการปลูก มีความสัมพันธ์กับการตลาดและการจำหน่าย เนื่องจากหลายปีที่ผ่านมาผลผลิตมะยงชิดนครนายกให้ผลผลิตที่น้อยลงหรือไม่มีผลผลิตจำหน่าย เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรยังไม่กล้าที่จะลงทุนเพิ่มและผลผลิตมะยงชิดขึ้นอยู่กับสภาพอากาศซึ่งเกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ การตั้งราคามะยงชิดนครนายกจึงมีราคาสูงกว่าจังหวัดอื่น ไม่ใช่เพียงแค่ได้ผลผลิตน้อยเท่านั้น แต่ราคาที่สูงขึ้นเกิดจากรสชาติความอร่อยที่เป็นเอกลักษณ์ของมะยงชิดนครนายกที่ผู้บริโภคยอมรับ

จำนวนแรงงาน มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการปลูกมะยงชิด เนื่องจากเกษตรกรเป็นผู้สูงอายุและลักษณะครอบครัวขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ถือครองพื้นที่ปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 2.33 ไร่ ซึ่งแรงงานครัวเรือนเพียงพอต่อการดูแลรักษาสวนมะยงชิดอย่างทั่วถึง ไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานเพื่อเพิ่มต้นทุนในการผลิตมะยงชิด เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกมะยงชิดมากกว่า

3 ไร่ จะให้ความสำคัญด้านการจำหน่ายต้นพันธุ์จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการตอกิ่งและการเตรียมพันธุ์ก่อนนำไปจำหน่ายสู่ผู้บริโภค เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการให้ลูกหลานสืบถิ่นอนุรักษ์มะยงชิดและทำการเพาะปลูกต่อ ทั้งนี้เกษตรกรยังคงคาดหวังผลผลิตในฤดูกาลถัดไป และเทคโนโลยีที่จะช่วยรักษาดอกมะยงชิดไม่ให้ร่วงก่อนกำหนด

แหล่งเงินทุนในการปลูก ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการปลูกมะยงชิด เนื่องจากเกษตรกรใช้เงินทุนส่วนตัวเป็นหลัก เป็นเหตุให้เกษตรกรสามารถควบคุมต้นทุนและวางแผนการลงทุนได้ดี ในปี พ.ศ. 2560–2561 ผลผลิตมะยงชิดมีจำนวนน้อยลงส่งผลให้เกษตรกรลดต้นทุนในด้านการดูแลรักษา และมีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับนาข้าวในการบำรุงดินให้ต้นมะยงชิดเพื่อลดต้นทุน ในขณะที่ รายได้จากการจำหน่าย มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ได้แก่ พื้นที่ปลูกผลผลิตจากการปลูก ต้นทุนในการปลูก และจำนวนแรงงาน ดังแสดงใน Table 4

Table 4 Relationship between economic factors of farmer’s Mayongchid in Mueang Nakhon Nayok district, Nakhon Nayok province

Economic Factors of farmer’s Mayongchid	Preparation varieties		Harvesting		Marketing and sales		Planting trends	
	χ^2	P-value	χ^2	P-value	χ^2	P-value	χ^2	P-value
Planting area	0.154	0.487	11.099**	0.000	10.030**	0.001	10.466**	0.001
Product	0.113	0.990	7.176	0.066	20.532**	0.000	11.378**	0.010
Product income	1.310	0.860	12.101*	0.017	23.663**	0.000	22.228**	0.000
The cost of planting	0.385	0.825	2.439	0.295	9.390**	0.009	5.475	0.065
Number of labors	0.970	0.808	7.341	0.062	4.162	0.244	12.959**	0.005
Funding sources	0.311	0.856	1.698	0.428	3.273	0.195	2.504	0.286

*Statistically significant at 0.05 level

**Statistically significant at 0.01 level

สรุป

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.92 ปี ระดับการศึกษาเป็นชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีแรงงานในครัวเรือน 2 คน ประสบการณ์ในการปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 11.83 ปี เกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 2.33 ไร่ ในปี พ.ศ. 2561 เกษตรกรมีผลผลิตจากการปลูกมะยงชิดเฉลี่ย 25.27 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี มีรายได้จากการจำหน่ายผลมะยงชิดเฉลี่ย 4,138.87 บาทต่อไร่ต่อปี ต้นทุนในการผลิตมะยงชิดเฉลี่ย 1,508.78 บาทต่อไร่ต่อปี เป็นการใช้จ่ายเงินของตนเองในการปลูกมะยงชิดเป็นหลัก ในด้านการเก็บเกี่ยว จำนวนพื้นที่ปลูกและรายได้จากการจำหน่ายของผลผลิตมีผลต่อรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิดเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนบ่อยเป็นผลให้ผลผลิตมีน้อยลง ทำให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนตัวเองมากขึ้น บางส่วนหันมาจำหน่ายกิ่งพันธุ์มะยงชิดในช่องทางตลาดออนไลน์เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ทั้งยังสามารถเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายกิ่งพันธุ์มากขึ้น เกษตรกรสามารถตั้งราคามะยงชิดเองได้โดยไม่ผ่านพ่อค้าแม่ค้า ผลผลิตมีพร้อมส่งและได้ตามเกณฑ์

มะยงชิดนครนายกอย่างแท้จริง ซึ่งในอนาคตเกษตรกรต้องการให้คนรุ่นหลังกลับมาสานต่อการปลูกมะยงชิด นครนายก เนื่องจากมะยงชิดนครนายกมีแนวโน้มราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และเป็นผลไม้ที่สร้างชื่อและโดดเด่นในจังหวัดนครนายก จึงอยากให้เกิดเป็นมรดกให้แก่คนรุ่นหลังสืบต่อไป สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนสนับสนุนการวางแผนการตลาดและการจัดจำหน่ายผลผลิตมะยงชิด และตรวจสอบคุณภาพและแหล่งที่มาของผลผลิตที่นำมาจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดนครนายก รวมทั้งบริการข้อมูลในด้านสภาพอากาศให้เกษตรกรผู้ปลูกมะยงชิด เพื่อป้องกันความเสียหาย ลดความเสี่ยงกับสภาพอากาศที่ไม่แน่นอนที่ส่งผลให้ดอกมะยงชิดร่วงและไม่ออกผล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ที่อนุเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณเกษตรกรในอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายกทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Department of Intellectual Property. 2019. Geographical Indications Protection: Mayongchid Nakhon Nayok. Available Source: http://www.ipthailand.go.th/images/781/gi_reg_59100077_1.pdf, September 21, 2019.
- Mueang Nakhonnayok District Agricultural Extension Office. 2019. The Economic of Mayongchid Cultivation in Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok. (in Thai)
- Niyamangkoon, S. 2013. Research Methods in Social Science and Statistics Used. Book To You Publishing, Bangkok. (in Thai)
- Singthong, A. 2008. Maprang Production of Farmers in Nakhon Nayok Province. MS Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi. (in Thai)
- Sonklin, W. 2011. Agricultural Extension Needs of Marian Plum Growers in Nakhon Nayok Province. MS Thesis, Chiangmai University, Chiangmai. (in Thai)
- Srisaat, A. and C. Usuwan. 2015. Mayongchid Maprang Wan Ngoen Lan (Vol. 1). Naka Intermedia, Bangkok. (in Thai)